

บทที่ 2

เอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนปียมิตรวิทยาตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนในอันที่จะนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น จึงได้ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. ความหมายของการจัดการโรงเรียน
2. ความสำคัญของการจัดการโรงเรียน
3. ขอบข่ายของการจัดการโรงเรียน
4. คุณภาพการจัดการศึกษา
5. มาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน
6. มิตินคุณภาพของโรงเรียนเอกชน
7. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
8. เกณฑ์และตัวชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน
9. การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการจัดการโรงเรียน

นักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของการจัดการโรงเรียนไว้ดังนี้ วิจิตร วรุตบางกูร (2535, หน้า 10) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันดำเนินการเพื่อให้การจัดการทางการศึกษาแก่เยาวชนและชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ค่านิยม พฤติกรรมและคุณค่าต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและ

ประเทศชาติ ทางด้าน พิศมัย ธิเถแก่้ว (2541, หน้า 145) กล่าวว่า การจัดการโรงเรียน หมายถึงกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดรูปร่าง การเร่งรัด การดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุมการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุจุดหมายตาม บทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนส่วน สมบูรณ์ พรหมภาพ (อ้างใน หวน พิณรุฬณ์, 2528, หน้า 6) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนคือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน ในขณะที่ นิพนธ์ กินาวงศ์ (อ้างใน หวน พิณรุฬณ์, 2538, หน้า 6) กล่าวว่า การจัดการโรงเรียนหมายถึงกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเราเรียกว่า ผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริการทางการศึกษาแก่สมาชิก ในสังคม การดำเนินงานต่างๆ จะต้องเป็นไปตามระบบสังคมที่กำหนดไว้ ส่วน พงษ์ ทัศนาคินทร์ (2524, หน้า 22-23) ได้สรุปว่า การจัดการโรงเรียนหมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่ ไม่ว่าจะ เป็นอำนาจที่ได้จากตัวบทกฎหมาย (พระ เศษ) หรืออำนาจที่เกิดจากความดีงามที่มีในตัวเอง เช่น ความรู้ ความเป็นผู้มีศีลธรรม มีน้ำใจ (ที่รวมเรียกว่า พระคุณ) ก็ตาม จัดให้องค์ประกอบ ต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ได้ทำงานประสานกันเพื่อไปสู่ จุดมุ่งหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ Good (อ้างใน เมธี บิลันธานนท์, 2525, หน้า 2) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการโรงเรียน เป็นการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ ในเรื่อง เกี่ยวกับงานหรือกิจการโรงเรียน โดยมีมุ่งให้บรรลุจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่ตั้งไว้ ภาระ หน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับครู นักเรียน บุคลากรอื่นในโรงเรียน แผนงานการศึกษา แผนงาน ด้านกิจกรรมต่าง ๆ หลักสูตร วิธีการสอน วัสดุการสอน และการแนะแนว

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การจัดการโรงเรียนเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินงานเพื่อจัดการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม ให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของ สังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์

ความสำคัญของการจัดการโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสังคมหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลายๆ บุคคล ทำกิจกรรม ปฏิบัติงานใน ระบบกลุ่มบุคคล และประสานประโยชน์ให้เกิดแก่บุคคลและกลุ่มบุคคลนั้น ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงาน

เพื่อที่จะยังผลให้เกิดการทำงานที่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเพื่อทำงานดังกล่าว ย่อมเกิดความขัดแย้งและการร่วมมือกันทำงานดังได้กล่าวมา และเมื่อการบริหารต้องเกี่ยวข้องกับ มนุษย์ การรวบรวม การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ในหน่วยงานหรือโรงเรียนตลอดจนปัจจัย อื่นๆ ที่จำเป็นต่อการทำงานจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้น เรื่องของการจัดการจึงนับเป็นสิ่งสำคัญเพราะ การบริหารหรือการจัดการมีบทบาทที่สำคัญต่อการทำงานของมนุษย์ ให้การทำงานมีประสิทธิภาพและ ได้ผลมากที่สุด (บุญรัตน์ โททอง, ม.ป.ป., หน้า 2)

โรงเรียนยังเป็นสถาบันที่รับผิดชอบในการสร้างเสริมบุคลิกภาพ อุบนิสัย และความรู้ ความสามารถให้แก่พลเมืองทั้งชาติ ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่เตรียมเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อีกด้วยการจัดการโรงเรียนจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากดังที่ พิศมัย ถีตะแก้ว (2541, หน้า 145) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เพื่อให้งานหรือภารกิจต่างๆ ได้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีระเบียบ ไม่ก้าวก่ายกัน สามารถเรียงลำดับความสำคัญและความรีบด่วนของงานได้
2. เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการดำเนินการนั้นต้องอาศัยทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่ไม่ใช่มนุษย์ แต่ ทรัพยากรดังกล่าวมีจำนวนจำกัด ผู้รับผิดชอบจึงจะต้องหาทางใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์หรือเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยความสำคัญ ความเร่งด่วน และวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็น เครื่องตัดสิน
3. เพื่อเป็นการกระจายงานให้บุคลากรในหน่วยงาน การจัดการจะเป็นเครื่องช่วยให้ ผู้บริหารได้แจกจ่ายหรือกระจายความรับผิดชอบให้บุคลากรต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ได้
4. เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีทิศทางหรือเป้าหมายที่แน่ชัด ทั้งนี้ เพราะในการจัดการนั้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ให้แน่ชัด จุดประสงค์จะเป็นเครื่องกำหนด ทิศทางในการดำเนินงานของโรงเรียนว่าจะ เป็นไปในทิศทางใด

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าถ้าหากไม่มีการจัดการแล้วการดำเนินงาน ของโรงเรียน อาจจะต้องพบอุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ดังนั้นด้วยเหตุที่โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติ และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดการบริหาร และเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารงานจัดการศึกษา รวมทั้งด้วยเหตุแห่งความหมายของการศึกษาความต้องการ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เพื่อจุดมุ่งหมายและคุณภาพของการจัดการศึกษา และโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่จะหล่อหลอมฝึกฝนบุคคลให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การบริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความเจริญ ต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา และต่อพัฒนาการทุกๆ ด้านของมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญยิ่ง

ขอบข่ายของการจัดการโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจำเป็นต้องรับผิดชอบในการจัดการทุกอย่างของโรงเรียน และการที่จะทราบว่าขอบข่ายของการจัดการโรงเรียนประถมศึกษาว่ามีอะไรบ้างนั้นจะสามารถพิจารณาได้จากบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา ดังที่ พิศมัย ฤๅษีแก้ว (2541, หน้า 146) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ในฐานะที่เป็นสถาบันทางการศึกษาของสังคม โรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่หลักดังนี้
  - 1.1 จัดการศึกษาโดยการอบรมความรู้ด้านต่างๆ แก่สมาชิกในชุมชน ทั้งที่เป็นความรู้ด้านวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพเพื่อส่งเสริมให้มีทักษะและความชำนาญจนสามารถนำไปพัฒนาอาชีพของตนในชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี
    - 1.2 ให้ความร่วมมือและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในชุมชนนั้นอย่างใกล้ชิดทุกๆ ด้าน เช่น ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนความเป็นอยู่ เป็นต้น
    - 1.3 จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อบริการแก่ชุมชนให้พัฒนาไปในทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้มีความใกล้ชิดกัน เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนนั้น ๆ
2. ในฐานะที่เป็นโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่หลักดังนี้
  - 2.1 ให้การศึกษาอบรมสั่งสอนขั้นมูลฐานแก่เยาวชนในวัยเรียนโดยทั่วไปอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้าน ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเจตคติเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

2.2 ให้การศึกษาภาคบังคับแก่เยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์บังคับ ตามหลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.3 ปฏิบัติงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแบบแผนและนโยบายของทางราชการ

2.4 จัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งกลางของชุมชน ทั้งในด้านการบริหารวิชาการและการพัฒนาชุมชน

จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าโรงเรียนประถมศึกษานั้นไม่ได้มีหน้าที่ในด้านให้การศึกษากับเด็กและอบรมแก่เยาวชนในวัยเรียนเท่านั้น ยังต้องเป็นศูนย์รวมแหล่งความรู้และการบริการด้านต่างๆ ให้แก่ชุมชนนั้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ยังประโยชน์ให้เกิดกับสมาชิกในชุมชนนั้นได้อย่างดี

การบริหารโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไรนั้น ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญเพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรง ในการที่จะดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นผลสำเร็จได้มีผู้จำแนกงานของผู้บริหารโรงเรียนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

สุรรัฐ ศิลปอนันต์ และคณะ (2516, หน้า 54-57) กล่าวถึงงานบริหารของผู้บริหารโรงเรียนว่ามี 4 ประการ คือ งานเกี่ยวกับโอกาสทางการศึกษา งานเกี่ยวกับชุมชน งานบริหารบุคลากร งานบริหารการเงิน อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่ง สุมิตร คุณานุการ และคณะ (2519, หน้า 17) ได้สรุปว่า การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญ 5 ประการ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานด้านธุรการ และการเงิน ส่วนกรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 1) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาออกเป็น 7 หมวด คือ การบริหารทั่วไป งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครองนักเรียน งานบริการโรงเรียนกับชุมชน และการบริหารอาคารสถานที่ ขณะเดียวกัน พันธ์ หันนาคินทร์ (2524, หน้า 75) ได้แบ่งงานของโรงเรียนออกอย่างกว้างๆ เป็น 3 งาน คือ งานเกี่ยวกับวิชาการ งานเกี่ยวกับธุรการ และงานเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน และจากผลการศึกษาของ Ramesyer และคณะ (อ้างใน หวน พิณรุฬห์, 2528, หน้า 6) ได้แบ่งงานโรงเรียนไว้ 8 ประเภท คือ

1. พัฒนาการสอนและหลักสูตร
2. งานธุรการ การเงิน และบริการต่างๆ ของโรงเรียน
3. เป็นผู้นำชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. งานบุคคล
5. งานอาคารสถานที่
6. จัดการรถรับส่งนักเรียน
7. จัดระบบบริหารโรงเรียนให้ถูกต้อง
8. ปกครองดูแลนักเรียน

รวมทั้ง Kimmrough และ Nunnery (อ้างใน หวน พิณพันธ์, 2528, หน้า 7) ก็ได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 8 ประการ เช่นกัน คือ

1. งานพัฒนาองค์การและการธำรงไว้ซึ่งองค์การ
2. งานบริหารหลักสูตรและการสอน
3. งานบริหารเศรษฐกิจการศึกษา
4. งานธุรการ
5. งานบริหารบุคคล
6. งานกิจการนักเรียน
7. งานสร้างภาวะผู้นำในด้านความสัมพันธ์ชุมชน
8. งานด้านการประเมินผล การวิจัย และสร้างความเชื่อถือจากประชาชน

ในขณะที่ กมล ธิโสภ (2526, หน้า 81) กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปจะแบ่งเป็นสายงานหลัก ดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานธุรการและการเงิน
4. งานอาคารสถานที่
5. งานบริการ
6. งานประชาสัมพันธ์

การจัดการในโรงเรียนประถมศึกษา ต้องดำเนินการไปตามบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่ง พิศมัย ฤทธิแก้ว (2541, หน้า 146) ได้จัดแบ่งออกเป็นงานต่างๆ 6 งานดังนี้

1. งานวิชาการ
2. งานธุรการ
3. งานบุคลากร
4. งานกิจการนักเรียน
5. งานอาคารสถานที่
6. งานความสัมพันธ์ชุมชน

จากทัศนะของนักการศึกษา ทั้งของไทยและของต่างประเทศ ได้สรุปขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนไว้อย่างใกล้เคียงกัน จะครอบคลุมทั้งงานภายในโรงเรียน เช่น งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักศึกษา งานบริหารอาคารสถานที่ งานบริการ และงานที่ต้องประสานสัมพันธ์กับชุมชนภายนอกโรงเรียน ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ งานสัมพันธ์ชุมชน เป็นต้น ซึ่งทัศนะดังกล่าว สอดคล้องกับภาระหน้าที่โรงเรียนมัธยมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ของกรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 1-10) กำหนดไว้ 7 งาน ดังนี้

1. การบริหารทั่วไป จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 1.1 การวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน
  - 1.2 การจัดองค์กร
  - 1.3 การจัดระบบสารสนเทศ
  - 1.4 การบริหารงานบุคคล
  - 1.5 การสื่อสารคมนาคม และการประชาสัมพันธ์
  - 1.6 การบริหารการเงิน
  - 1.7 การประเมินผลงานการบริหารทั่วไป
2. งานธุรการ จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 2.1 การวางแผนงานธุรการ
  - 2.2 การบริหารงานธุรการ

- 2.3 การบริหารงานสารบรรณ
- 2.4 การบริหารงานการเงินและการบัญชี
- 2.5 การบริหารงานพัสดุ
- 2.6 การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง
- 2.7 การประเมินผลงานธุรการ
3. งานวิชาการ จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 3.1 การวางแผนงานวิชาการ
  - 3.2 การบริหารงานวิชาการ
  - 3.3 การจัดการเรียนการสอน
  - 3.4 การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ
  - 3.5 การวัดผลและประเมินผลการเรียน และงานทะเบียนนักเรียน
  - 3.6 การประเมินผลการจัดงานวิชาการ
4. งานปกครองนักเรียน จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 4.1 การวางแผนงานปกครองนักเรียน
  - 4.2 การบริหารงานปกครองนักเรียน
  - 4.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
  - 4.4 การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
  - 4.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
5. งานบริการ จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 5.1 การวางแผนงานบริการ
  - 5.2 การบริหารงานบริการ
  - 5.3 การจัดบริการด้านสาธารณสุขภาค
  - 5.4 การจัดบริการน้ำดื่มน้ำใช้
  - 5.5 การจัดบริการโภชนาการ
  - 5.6 การจัดบริการสุขภาพอนามัย

- 5.7 การจัดบริการ
- 5.8 การจัดบริการโสตทัศนูปกรณ์
- 5.9 การจัดบริการแนะแนว
- 5.10 การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา
- 5.11 การประเมินผลงานบริการ
- 6. โรงเรียนกับชุมชนจะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 6.1 การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
  - 6.2 การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน
  - 6.3 การให้บริการชุมชน
  - 6.4 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
  - 6.5 การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน
  - 6.6 การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
- 7. การบริหารอาคารสถานที่ จะครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ คือ
  - 7.1 การบริหารบริเวณโรงเรียน
  - 7.2 การบริหารอาคารเรียน
  - 7.3 การบริหารห้องเรียน
  - 7.4 การบริหารห้องพิเศษ
  - 7.5 การบริหารห้องบริการ
  - 7.6 การบริหารอาคารโรงฝึกงาน
  - 7.7 การบริหารอาคารโรงอาหาร
  - 7.8 การบริหารอาคารหอประชุม
  - 7.9 การบริหารอาคารห้องน้ำ-ห้องส้วม
  - 7.10 การบริหารอาคารพลศึกษา

ภาระหน้าที่ที่ตามขอบข่ายการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้มองภาพรวมได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ทั้งกว้างและหนักมาก แต่ในการปฏิบัติจริงในโรงเรียนจะมี

ผู้ช่วยผู้บริหารซึ่งทำหน้าที่ต่างๆ ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย งานแต่ละด้านในโรงเรียนนั้นเกี่ยวเนื่องกันทั้งหมด ซึ่งผู้รับผิดชอบในแต่ละงานจะต้องประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ทั้งนี้งานเหล่านี้ถือว่าเป็นการสนับสนุนผู้เรียนให้ศึกษาเล่าเรียนจนบรรลุจุดหมายปลายทางได้

คุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดการโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านการสอนและองค์ประกอบด้านการบริหารและการจัดการของโรงเรียน เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพของการศึกษา (ชินพัทธ์ ภูมिरัตน์ และคณะ, 2533, หน้า 50) คุณภาพการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของการจัดปัจจัยสนับสนุนทางด้านบุคลากร หนังสือ สื่อการเรียนและวัสดุอุปกรณ์ต่าง เป็นต้น กรมวิชาการ (2538, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของคุณภาพของการศึกษาไว้ว่า คุณภาพของการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามความคาดหวังของหลักสูตร อันเป็นผลมาจากที่หน่วยงานและบุคคลทุกระดับทุกฝ่ายทั้งจากส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

จากความหมายของคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาว่ามีมาตรฐานอยู่ในระดับใดเพื่อทราบว่าการจัดการศึกษายังมีส่วนด้อยตรงจุดใด เกิดจากสาเหตุใด และควรจะปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบส่วนไหน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเยาวชนให้มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานตามที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2538, หน้า 5-6) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นสภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สังคมยอมรับ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญทั้งระบบ ได้แก่ สภาพปัจจัยความพร้อม สภาพกระบวนการดำเนินการและสภาพผลผลิต ทั้งนี้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาควรมีลักษณะ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ที่ควรบังเกิดในทุกสถานศึกษาสามารถใช้เป็นสภาพเบื้องต้นของการจัดการศึกษาให้บังเกิดคุณภาพ ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องแล้ว ลักษณะมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาอาจมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้นได้อีกตามศักยภาพของผู้ร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โดยมีองค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่สำคัญ คือ

1. องค์ประกอบด้านปัจจัยความพร้อม ได้แก่ สภาพความพร้อมของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน คณาจารย์ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อาคารสถานที่ ผู้ปกครอง ชุมชนและกฎระเบียบคำสั่ง แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารการจัดการทางวิชาการ การบริหารงานธุรการ การเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ องค์กร บุคลากร อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและการกำกับดูแลและประเมินผล

3. องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรและ สังคมคาดหวังในด้านความรู้ความสามารถและกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรม สุขภาพอนามัย เทคโนโลยี รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่น เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความเป็นไทยและดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

การบริหารโรงเรียนเพื่อให้ได้มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ด้านปัจจัยความพร้อม ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะมีความสมบูรณ์เพิ่มขึ้นได้อีกตามศักยภาพขององค์ประกอบของแต่ละด้าน

มาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนแต่ละระดับ แต่ละประเภท หน่วยงานที่รับผิดชอบ มักจะกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขเป็นกรอบในการปฏิบัติของผู้เกี่ยวข้องเอาไว้ สถาบันทางการศึกษาหรือองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาก็ได้ศึกษาหารูปแบบ และแนวทางในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนมาเป็นลำดับ ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะช่วยให้ผู้บริหารหรือบุคลากรในโรงเรียนสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และประเมินผลการปฏิบัติ ได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า5-8) ได้กำหนดมาตรฐานในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ครอบคลุมภารกิจของโรงเรียนทั้ง 6 งาน คือ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชน เป็น 17 มาตรฐาน คือ

- มาตรฐานที่ 1. โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักเรียน และท้องถิ่น
- มาตรฐานที่ 2. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับหลักสูตรและนักเรียน
- มาตรฐานที่ 3. โรงเรียนจัดแหล่งความรู้ และสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
- มาตรฐานที่ 4. โรงเรียนจัดการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ
- มาตรฐานที่ 5. โรงเรียนเกณฑ์เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับเข้าเรียนได้บรรลุตามเป้าหมายและได้เรียนอย่างสม่ำเสมอ
- มาตรฐานที่ 6. โรงเรียนจัดบริการแก่นักเรียนตามสภาพพื้นฐานอย่างเหมาะสม
- มาตรฐานที่ 7. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร
- มาตรฐานที่ 8. โรงเรียนมีบุคลากรเพียงพอ โดยจัดให้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม
- มาตรฐานที่ 9. โรงเรียนสนับสนุน และดำเนินการให้บุคลากรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- มาตรฐานที่ 10. โรงเรียนพัฒนาบุคลากรตามความต้องการจำเป็นอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง
- มาตรฐานที่ 11. โรงเรียนวางแผน และจัดให้มีอาคารบริเวณอย่างเพียงพอและเหมาะสม
- มาตรฐานที่ 12. โรงเรียนวางแผน และใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียน การสอน และชุมชน พร้อมทั้งดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพดี และปลอดภัย
- มาตรฐานที่ 13. โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน
- มาตรฐานที่ 14. โรงเรียนบริหารงานธุรการอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบันและมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนการสอน
- มาตรฐานที่ 15. โรงเรียนบริหารงานการเงิน บัญชี และพัสดุอย่างเป็นระบบเป็นปัจจุบัน และมีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการเรียนการสอน
- มาตรฐานที่ 16. โรงเรียนจัดการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง
- มาตรฐานที่ 17. โรงเรียน และชุมชนร่วมมือกันในการบริหาร และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2532, หน้า 5-15) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดได้ถือปฏิบัติให้สอดคล้องตามสภาพ และตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1-499 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500-1,499 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 1,500-2,499 คน และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน ตั้งแต่ 2,500 คน ขึ้นไป โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญประกอบด้วยหมวดต่าง ๆ 6 หมวด คือ

- หมวดที่ 1. การบริหารทั่วไป
- หมวดที่ 2. งานธุรการ
- หมวดที่ 3. งานวิชาการ
- หมวดที่ 4. งานปกครองนักเรียน
- หมวดที่ 5. งานบริการ
- หมวดที่ 6. โรงเรียนกับชุมชน

แต่ละหมวดประกอบด้วยข้อกระทงต่าง ๆ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 96 ข้อกระทง แต่ละกระทงจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนแต่ละขนาดถือปฏิบัติพร้อมวิธีการประเมินให้ระดับคุณภาพ

การกำหนดมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนของสมาคมต่างๆ จะมีสาระสำคัญครอบคลุมเครือข่ายในการจัดการศึกษาที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันก็เพียงการจัดกลุ่มของสิ่งที่เป็นรายละเอียดในแต่ละมาตรฐาน และการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง

จากการศึกษาเรื่องการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนของหน่วยงาน และสมาคมต่าง ๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ดังกล่าวทำให้ได้กรอบแนวความคิด และรายละเอียดของข่ายงานการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นแนวทางให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในฐานะที่ดูแลส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในความรับผิดชอบ ได้พัฒนา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียน เอกชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมให้โรงเรียนถือปฏิบัติเพื่อความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ตลอดจนจะเป็นการสร้างความสำเร็จให้กับประชาชน ผู้ใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น

มิติคุณภาพของโรงเรียนเอกชน

เมื่อกล่าวถึง "คุณภาพ" ในท่วงการมักจะคุ้นเคยและใช้คำดังกล่าวสื่อสารถึงผลการดำเนินงานของบุคคล องค์กร หรือสังคมที่คนเป็นสมาชิก "คุณภาพ" ในความหมายเดิมนั้นจะหมายถึงผลงาน หรือสินค้าที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ในระยะต่อมาแนวคิดได้เปลี่ยนไปสู่ผู้ผลิตสินค้า เริ่มมองว่าการผลิตสินค้าหรือการทำงานที่ได้คุณภาพ จะต้องมีส่วนหรือผลจากการปฏิบัติงานมีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ และได้มาตรฐานเป็นที่พอใจ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2541, หน้า 14-16) กล่าวว่า คุณภาพตามแนวคิดดังกล่าวเป็นที่ยอมรับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยมองว่าการดำเนินงานใด ๆ ไม่ว่าจะ เป็นการผลิตสินค้า หรือการให้บริการต่าง ๆ จะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าหรือผู้รับบริการ และลูกค้าหรือผู้รับบริการมีความพอใจ ดังนั้น คุณภาพ ก็คือ ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ นั่นเอง

โรงเรียนเอกชน เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาภายใต้การกำกับของรัฐ สอดคล้องบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน (มาตรา 76) สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม (มาตรา 81) นโยบายรัฐบาล (นายชวน หลีกภัย) ด้านการปฏิรูประบบราชการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม วัตถุประสงค์ของรัฐพร้อมสนับสนุนให้เอกชนรับไปดำเนินการ สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแนวนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่ส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นให้มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการ

การดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนดังกล่าวจะต้องมุ่งเน้นคุณภาพเป็นหลัก นั่นคือจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการ คือ ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้รับบริการ มีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวนโยบายและแผนรวมทั้งหลักสูตรที่กำหนด ลักษณะของคุณภาพที่กล่าวมาข้างต้น สำหรับโรงเรียนเอกชนมิติคุณภาพมีดังนี้

1. ความสามารถในการจัดการศึกษา เป็นความสามารถของโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาได้มาตรฐานตามที่กำหนด

2. โรงเรียนมีลักษณะพิเศษเป็นลักษณะที่โรงเรียนจัดขึ้นเพิ่มเติมจากการจัดการศึกษาปกติ เช่น มีรถรับส่ง มีบริเวณสะอาดร่มรื่น มีครูเจ้าของภาษาสอน มีสื่อการสอนที่ทันสมัย
  3. บุคลากรของโรงเรียนเป็นที่เชื่อถือไว้ใจได้ ทั้งผู้บริหารที่เชื่อได้ว่ามีการบริหารจัดการที่ดี มีภาวะผู้นำ ครูทำหน้าที่สอนเป็นที่เชื่อถือไว้ใจได้
  4. โรงเรียนสามารถทำตามที่ประกาศหรือตกลงไว้กับผู้เรียนและผู้ปกครอง
  5. โรงเรียนใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ อาคารสถานที่ที่มีความมั่นคงทนทาน สามารถใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มศักยภาพสะดวกและปลอดภัย
  6. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมบริการนักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน เช่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีสนามกีฬา บริการหอประชุม รวมถึง รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่ยังบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์
  7. โรงเรียนจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนมีสุนทรียภาพ เช่น จัดบรรยากาศร่มรื่น จัดกิจกรรมนันทนาการ ร่วมงานประเพณีของชุมชน เป็นต้น
  8. มีชื่อเสียงเป็นที่ประจักษ์ผู้รับบริการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับในคุณภาพนักเรียน ผู้ปกครองยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามที่คาดหวังไว้ทุกคนพอใจ รัฐบาลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยอมรับว่าโรงเรียนมีคุณภาพเทียบเท่าหรือมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ
- การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนเอกชน ย่อมจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนจนได้ชื่อว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพโรงเรียนสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ผู้รับบริการยอมรับและพอใจที่จะใช้บริการของโรงเรียน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

โรงเรียนเอกชนเป็นองค์กรหนึ่งในสังคมที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การศึกษาแก่เยาวชน ถ่ายทอดวัฒนธรรม และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โรงเรียนเอกชนในฐานะเป็นองค์กร อาจแบ่งระบบย่อยได้ 4 ระบบ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันคือ งาน โครงสร้างของโรงเรียน วิทยาการ และบุคลากร (กวี รัชชชน, 2520, หน้า 77) การบริหารงานของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้จุดมุ่งหมายของโรงเรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ การที่จะทำให้งานต่าง ๆ ของโรงเรียน

สำเร็จได้จำเป็นต้องมีการจัดการ ซึ่ง Good (อ้างใน อมรา เล็กเริงสินธุ์, 2537, หน้า 184) กล่าวว่า การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดรูปงาน การเร่งรัด และการควบคุมงานของบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ในเรื่องนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2536, หน้า 2) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาเป็นการทำงานเชิงระบบเกี่ยวข้องกับปัจจัยป้อน กระบวนการและผลผลิต คุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ควรจะต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบ หลักตามภาระหน้าที่ขององค์กร ที่เรียกว่า "โรงเรียน" ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ถ้ามีการทำงานเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการวางแผนและดำเนินงานตามแผน เพื่อสนองจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการวางแผนและดำเนินงานตามแผน เพื่อสนองจุดมุ่งหมายและมีผลการทำงานตามที่คาดหวัง ซึ่ง จาร์ส นองมาก (2538, หน้า 20-21) ได้กล่าวถึง การจัดการโรงเรียน มีองค์ประกอบการทำงานในโรงเรียน (System Approach) กล่าวคือมีการระบุขอบข่ายของความสำเร็จในโรงเรียน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับปัจจัยเข้า เช่น ปรัชญาและนโยบายของโรงเรียน อาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เงิน บุคลากร เป็นต้น กระบวนการจัดการ เช่น การจัดการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การควบคุมกำกับ การนิเทศแนะนำ และผลผลิตของโรงเรียน เช่น ประสิทธิภาพของโรงเรียน เป็นต้น การจัดการศึกษาในโรงเรียนเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ โรงเรียนแต่ละโรงเรียน มักจะเด่นด้อย ในแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ก็เป็นเพราะผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาแตกต่างกัน โรงเรียนที่เห็นความสำคัญ ของงานวิชาการการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนก็เน้นงานด้านวิชาการโรงเรียนที่เห็นความสำคัญของงานกิจการนักเรียนก็จะเน้นการปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมงานกิจการนักเรียน เป็นต้น โรงเรียนที่เน้นการปฏิบัติพิเศษ ในบางเรื่อง แต่ขณะเดียวกันไม่ละเลยการปฏิบัติเรื่องอื่น ๆ ก็จัดว่าเป็นโรงเรียนที่ดี แต่สำหรับโรงเรียนที่เน้นปฏิบัติ ในบางเรื่องจะละเลยหรือละเว้นการปฏิบัติเรื่องอื่น ๆ ที่ยังจำเป็นต้องอยู่ โรงเรียนนั้นก็จะ เป็นโรงเรียน ที่มีคุณภาพไม่ได้ อาจเรียกได้ว่าเป็นโรงเรียนที่ไม่สมบูรณ์หรือโรงเรียนพิการก็อาจได้ การจัดการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ทั้งระบบจึงจำเป็นต้องจัดทำให้ครบทุกเรื่องแม้ว่าจะให้ความสำคัญในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนต้องประสบปัญหาอุปสรรคมาโดยตลอด จากการวิเคราะห์

ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 94-95) เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเอกชนจำแนกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1. การจัดการศึกษา

1.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนสายสามัญศึกษา ยังประสบปัญหาในประเด็นต่างๆ เช่น

1.1.1 การพัฒนาทางวิชาการทั้งทางด้านบุคลากร และประสิทธิภาพการเรียนการสอนยังทำได้ไม่ทั่วถึงและเป็นไปโดยต่อเนื่อง

1.1.2 ผู้บริหารไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานเท่าที่ควร

1.1.3 การนิเทศยังไม่มีประสิทธิผล

1.1.4 ไม่มีระบบการจัดทำแผนปฏิบัติงาน

1.1.5 สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

1.1.6 การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด

1.1.7 นักเรียนที่จบจากโรงเรียนเอกชนมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม

1.1.8 การจัดงานกิจการนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จ

1.2 การลดลงในด้านจำนวนนักเรียน ทำให้รายได้จากค่าธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนลดลงไม่เพียงพอที่จะนำมาพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือโรงเรียนที่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนต่ำอยู่แล้ว เมื่อจำนวนนักเรียนลดลงก็ไม่สามารถดำรงกิจการให้มีคุณภาพดี เพราะจัดแล้วไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย

1.3 การบริหารและการจัดการ แม้ทางราชการต้องการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการดำเนินงานทั้งในเรื่องของการบริหารและพัฒนาวิชาการ แต่ก็มีปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะข้อกำหนดกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆมีลักษณะมุ่งเน้นด้านการควบคุมสถานศึกษามากกว่าการส่งเสริมหรือกำกับดูแล

1.4 การเพิ่มค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาเอกชน โดยเฉพาะเงินที่โรงเรียนต้องปรับอัตราเงินเดือนของครูและบุคลากรในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการปรับอัตราเงินเดือน

ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครู และค่าจ้างขั้นต่ำของผู้ใช้แรงงานในแต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินสูงเกินกว่ารายได้ที่โรงเรียนได้รับ

2. การอุดหนุนส่งเสริมและช่วยเหลือ

2.1 การอุดหนุนในรูปของครูช่วยเหลือ มีความสับสนยุ่งยากประสบปัญหาในการบังคับบัญชาเพราะครูที่ไปช่วยสอนในโรงเรียนเป็นข้าราชการ บางแห่งครูที่ควรจะไปสอนในโรงเรียนกลับถูกเรียกตัวมาช่วยปฏิบัติงานธุรการที่จังหวัดหรืออำเภอ จึงไม่สามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนได้

2.2 การอุดหนุนอุปกรณ์การศึกษา ไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาความขาดแคลนและส่งเสริมให้ครูนำสื่อมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ เนื่องจากรัฐสนับสนุนงบประมาณเพียงเล็กน้อยและระเบียบที่กำหนดในการจัดหาสื่ออุปกรณ์ไม่สนับสนุนให้โรงเรียนปฏิบัติตามที่ต้องการจะแก้ปัญหาจริงๆ ได้

2.3 การอุดหนุนด้านการเงิน ที่ช่วยโรงเรียนบางโรงเรียนตามรายหัวนักเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับเงินอุดหนุนน้อยไม่พอต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

2.4 การพึ่งตนเองของโรงเรียนตามนโยบายการอุดหนุน และส่งเสริมที่มุ่งให้โรงเรียน นำเงินที่ได้รับไปพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อจะสามารถพึ่งตัวเองได้ในที่สุด แต่โรงเรียนยังไม่สามารถพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนเพื่อจัดการศึกษาได้อย่างมั่นคงโดยไม่ต้องอาศัยเงินอุดหนุนของรัฐ

3. ค่าธรรมเนียมการเรียน

3.1 การเก็บเงินนอกเหนือค่าธรรมเนียมการเรียน เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมที่เก็บอยู่ยังน้อยไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนดำเนินการอยู่ โรงเรียนบางโรงเรียนจึงต้องอาศัยเงินพิเศษจากผู้ปกครองมาสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายในโรงเรียนทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อโรงเรียนเอกชน

3.2 ความยากจนของผู้ปกครอง แม้ทางโรงเรียนจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไว้แล้วแต่ในทางปฏิบัติโรงเรียนไม่น้อยโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนในท้องถิ่นห่างไกลไม่สามารถเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนตามที่กำหนดได้ เพราะผู้ปกครองยากจนมีปัญหาด้านการเงิน

การจัดการศึกษา เอกชนในสภาพที่ประสบปัญหาตั้งกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อการแสดงบทบาทที่ชัดเจนต่อการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน ซึ่งต่อไปผลเสียก็จะเกิดกับประเทศชาติในอนาคตที่กำลังของชาติด้วยคุณภาพ

เกณฑ์และตัวชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541, หน้า 33-47) ได้กำหนดปัจจัยหลักเกณฑ์และตัวชี้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนโดยการสังเคราะห์เนื้อหาขององค์ประกอบและมาตรฐานคุณภาพที่สำนักงานได้เคยกำหนดไว้ พร้อมทั้งศึกษาจากเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมวิชาการ และสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกำหนดไว้ แล้วปรับปรุงให้กระชับรัดกุมเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนทั้งประเภทสามัญศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบสำนักงานมีวัตถุประสงค์ที่จะให้โรงเรียนได้ใช้ปัจจัยหลัก เกณฑ์และตัวชี้คุณภาพที่กำหนดขึ้นดังต่อไปนี้ เป็นกรอบในการพัฒนาและประเมินตนเองร่วมกับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว จนมั่นใจและประกันได้ว่าประสบความสำเร็จเต็มศักยภาพ

ปัจจัยที่ 1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน หมายถึง แนวคิด อุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ที่ใช้เป็นแนวทางกำหนดภารกิจของโรงเรียน

เป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สำเร็จตามภารกิจการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในกรอบของปรัชญาของโรงเรียน

เกณฑ์ข้อที่ 1. ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนเหมาะสมและใช้เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงานของโรงเรียนได้

ตัวชี้คุณภาพ

1. ปรัชญามีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับปรัชญาและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของชาติสนองความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง และมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องให้เกิดแก่ผู้เรียน

2. เป้าหมายมุ่งเน้นผลถาวรที่แท้จริงที่จะทำให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างรอบด้านสมดุล รวมทั้งเน้นประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ/หลักสูตร/ประเภทวิชา และสาขาวิชา

3. มีแนวดำเนินงานหรือแผนที่รับรองรับปรัชญาและ เป้าหมายของโรงเรียน

4. บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้เข้าใจปรัชญาและ เป้าหมายของโรงเรียนตรงกัน

ปัจจัยที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (ระดับก่อนประถมศึกษา)

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์และกิจกรรมในลักษณะของการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เกณฑ์ 1. จัดประสบการณ์และกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและสอดคล้องกับหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม และครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สอดคล้องกับหลักสูตร

2. มีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบที่สอดคล้องตามแผนการจัดประสบการณ์

3. มีการวิเคราะห์สภาพเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

4. มีการใช้สื่อเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

5. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรม

6. มีการนิเทศการสอน

เกณฑ์ข้อที่ 2 ประเมินพัฒนาการทุกด้านโดยใช้วิธีที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการประเมินพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กได้เหมาะสมกับวัยเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

2. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการทุกด้านไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน
 ปัจจุบันที่ 2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน (ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา
 อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ)

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอก
 ห้องเรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน
 เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ข้อที่ 1 การศึกษาและพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น/ทันสมัยและสอดคล้องกับ
 ความต้องการของสังคม ท้องถิ่นและผู้เรียน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการวิเคราะห์หลักสูตร และวางแผนการสอน ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน
 โรงเรียน และผู้เรียน

2. มีการเตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สร้างหรือปรับปรุงและนำผลการประเมินไปใช้

เกณฑ์ 2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการวิเคราะห์สภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

2. มีการใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพียงพอ และปลอดภัย

4. มีการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เกณฑ์ 3. ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนถูกต้องตามระเบียบและ

หรือหลักการวัดและประเมินผล

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีเอกสาร หลักฐานการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

2. มีการประเมินผลในสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า/พัฒนาการของ

ผู้เรียน

3. มีการวัดผลประเมินผลเป็นระยะๆ และนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา/ปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 3 บุคลากร

บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุนหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียน

เกณฑ์ข้อที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำระดับมืออาชีพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์และมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงาน
2. ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดี

เกณฑ์ข้อที่ 2 ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ความสามารถและคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถสอดคล้องและเพียงพอกับสาขาวิชาที่สอน
2. ปฏิบัติตนสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู
3. มีความรู้มุ่งมั่นต่อการพัฒนาตนเองสู่เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

เกณฑ์ข้อที่ 3 บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ความสามารถและปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย
2. มีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในการทำงานเพื่อองค์กร (โรงเรียน)

ปัจจัยที่ 4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน

ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง มวลทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และการเงินของโรงเรียน รวมทั้งระบบข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้อะหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

เกณฑ์ข้อที่ 1 จัดอาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องประกอบ/สถานที่ฝึกปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงาน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัย และมีการดูแล บำรุงรักษาอย่างเหมาะสม
2. มีห้องสมุด มุมหนังสือ ศูนย์วิชาการ พร้อมเอกสารและตำราเหมาะสมและเอื้อต่อ

การเรียนรู้

3. มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เหมาะสม

เกณฑ์ข้อที่ 2 จัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการเรียน

การสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีระบบการจัดการและบำรุงรักษาที่มีประสิทธิภาพ
2. มีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์ข้อที่ 3 จัดระบบการเงินที่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีแผนการใช้เงินที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. มีการใช้เงินตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีการตรวจสอบและรายงานด้านการเงินอย่างเป็นระบบ

เกณฑ์ข้อที่ 4 จัดระบบข้อมูล เครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียน

การสอน

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีการให้บริการข้อมูลและสารสนเทศอย่างทั่วถึงและทันต่อความต้องการ
3. มีการสร้างความสัมพันธ์และได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายนอก เช่น บ้าน

สมาคมชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงานของรัฐ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 5 การจัดการการบริหาร

การจัดการ การบริหาร หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่การบริหารโรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดการประหยัดหรือสิ้นเปลืองน้อยที่สุดและหรือได้ผลมากที่สุด) และมีประสิทธิผล (คำนึงถึงความสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้) สามารถตรวจสอบได้ และพัฒนาระดับมาตรฐานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์ข้อที่ 1 มีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีโครงสร้างการบริหารชัดเจนเหมาะสมกับขนาด และระดับการศึกษาของโรงเรียน
2. มีคู่มือ แนวปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรครบถ้วนทุกฝ่าย
3. มีธรรมนูญโรงเรียน แผนปรับปรุงโรงเรียนอย่างเหมาะสม
4. มีนวัตกรรม/เทคโนโลยี และระบบข้อมูล/สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม
5. มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

เกณฑ์ข้อที่ 1 สร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการทำงานเป็นทีมเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงานอย่างเต็ม

ศักยภาพ

2. เปิดโอกาสให้ผู้มีความสามารถเป็นผู้นำ โดยสามารถผลักดันเปลี่ยนการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

เกณฑ์ข้อที่ 3 มีระบบการกำกับ ตรวจสอบและรายงานคุณภาพภายในที่เหมาะสม

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดขอบข่ายสาระการกำกับตรวจสอบและรายงานที่ครอบคลุมเป้าหมายและจุดเน้นพัฒนาของโรงเรียนชัดเจน เน้นการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความคุ้มค่า (ความคุ้มค่า หมายถึง กลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์เต็มและตรงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ)

2. บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินการตามระบบได้

3. มีการเสนอรายงานการตรวจสอบคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 6 กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา

กิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการสวัสดิการ การปกครอง และกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เกณฑ์ข้อที่ 1 จัดบริการและสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งร่างกาย และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการจัด/บริการโภชนาการและสุขาภิบาลที่ถูกต้องลักษณะและเพียงพอ
2. มีการจัดสิ่งแวดล้อม และบริการตรวจสอบสภาพอย่างทั่วถึง
3. มีการจัดระบบรักษาความปลอดภัย เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน
4. มีการจัดสวัสดิการ/ความช่วยเหลือที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนที่มีความจำเป็นได้มีโอกาส

ได้เรียนอย่างเต็มที่

5. มีการจัดบริการแนะแนวทุกด้านอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

เกณฑ์ข้อที่ 1 ดำเนินงานปกครองนักเรียนเป็นระบบ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการกำหนดกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติสำหรับนักเรียนอย่างชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบ

โดยตรง

2. มีการดูแล/ติดตามความประพฤตินักเรียนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

3. มีการใช้ข้อมูลด้านความประพฤติของนักเรียนมาพัฒนางานปกครอง

เกณฑ์ข้อที่ 3 จัดกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งเน้นส่งเสริมด้านทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและเหมาะสมกับวัย

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ

2. มีการติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน (ระดับก่อนประถมศึกษา)

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลของการเรียนรู้หรือพัฒนาการโดยรวมที่เกิดขึ้นจริง

ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ข้อที่ 1 พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กปรากฏ

เด่นชัดตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์ เคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วคล่องว่องไว และมีน้ำหนัก

ส่วนสูง เหมาะสมกับวัยหรือเป็นไปตามเกณฑ์

2. มีความร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข แสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. รู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นได้เหมาะสม
4. สามารถใช้ภาษาโต้ตอบ สนทนาและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ได้เหมาะสมกับวัย

เกณฑ์ข้อที่ 2 พัฒนาการของเด็กก้าวหน้าเต็มตามศักยภาพ

ตัวชี้คุณภาพ

1. มีพัฒนาการก้าวหน้าทุกด้านอย่างสมดุลตามวัยในแต่ละปี (ตั้งแต่แรกเข้าจนถึงปัจจุบัน)
2. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของนักเรียน

บัญชีที่ 7 สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน (ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และ การศึกษานอกระบบ)

สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลของการเรียนรู้หรือพัฒนาการโดยรวมที่เกิดขึ้นจริง ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เกณฑ์ข้อที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในชั้นสุดท้ายของผู้เรียนที่จบหลักสูตรอยู่ในระดับสูง

ตัวชี้คุณภาพ

ประถมศึกษา

1. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มประสบการณ์สูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานระดับกลุ่มโรงเรียน ระดับเขตหรือระดับประเทศ

2. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ร้อยละ 80 และมีระดับ ผลการเรียนไม่ต่ำกว่า 2 ทุกกลุ่มประสบการณ์

มัธยมศึกษา

1. ร้อยละ 70 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาแต่ละ ระดับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสูงกว่า เกณฑ์มาตรฐานระดับกลุ่มโรงเรียนระดับเขตหรือ ระดับประเทศ

2. ร้อยละ 50 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5

อาชีวศึกษา

ร้อยละ 50 ของผู้จบหลักสูตรแต่ละระดับได้คะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5

การศึกษานอกระบบ

ผู้เรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของแต่ละหลักสูตรจบตามเกณฑ์หรือวิธีการประเมินผล การเรียนหลักสูตรนั้นๆ

เกณฑ์ข้อที่ 2 ความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพของตน

ตัวชี้คุณภาพ

1. ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถทางการเรียนที่แสดงออกโดยเฉลี่ยสูงขึ้นเป็นไปตาม เกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

2. มีผลงานที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน / กลุ่ม

เกณฑ์ข้อที่ 3 ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด ไว้ในหลักสูตร

ตัวชี้คุณภาพ

1. ผู้เรียนมีความสนใจ มุ่งมั่น อุตสาหะและกระตือรือร้นต่อการเรียนและพัฒนาผลการเรียน ของตน สามารถแสวงหาและพัฒนาความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการทำงาน/มีทักษะและจรรยาบรรณในสาขาวิชาชีพที่เรียน

3. ผู้เรียนมีความประพฤติดี มีวินัย สุภาพอ่อนน้อม เห็นความสำคัญของการรักษา

สภาพแวดล้อม

4. ผู้เรียนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อเพื่อนๆ ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน

5. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับวัย

การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาของโรงเรียนบิษยมิตรวิทยาตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าการศึกษาที่เกี่ยวข้อง แต่เนื่องจาก เกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนนั้น เป็นแนวทางที่จัดทำขึ้นใหม่จึง ไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่จะมีการศึกษาที่สอดคล้องกับในหลาย ๆ เรื่อง ซึ่งผู้ศึกษา เห็นว่าจะทำให้การศึกษามีคุณค่ายิ่งขึ้น จึงนำผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องมานำเสนอในการศึกษาดังนี้

ผลจากการศึกษาวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน โดยสถาบันพัฒนา ผู้บริหาร (2539) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ได้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมเป็น โรงเรียนขนาดใหญ่มีห้องเรียน อาคารเรียน มุมพักผ่อน สำหรับครู อาจารย์ สนามหญ้าสนามกีฬา สวนหย่อม ห้องสมุด ห้องอาหาร ห้องน้ำห้องส้วม ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องกิจกรรมต่าง ๆ ห้องแนะแนวมีครบ และใช้ประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ ด้านบรรยากาศภายในโรงเรียนและการให้บริการ ทุกโรงเรียนจะมีบรรยากาศที่ร่มรื่นสะอาด สวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาในระดับดีมาก ปัญหาและอุปสรรคมีน้อยมาก จะมีปัญหาในเรื่องเงินลงทุน และบางแห่งมีพื้นที่รอบ ๆ บริเวณโรงเรียนมีน้อย

ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นผู้ที่มิบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบ เป็นนักประชาสัมพันธ์ และเป็นผู้ที่มีความรู้ดีทันสมัยและทันเหตุการณ์ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการบริหารมาก บริหารงานโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สำหรับภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้น ผู้บริหารส่วนใหญ่ สนับสนุนงานทางด้านวิชาการเป็นประการสำคัญ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อนำความรู้ มาปรับปรุงการสอน การบริหารงานภายในโรงเรียน มีการแบ่งงานความรับผิดชอบอย่างมีแบบแผน และขั้นตอนเด่นชัด มีการนิเทศติดตามผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เน้นการปลูกฝังทางด้านคุณธรรม จริยธรรมในบทบาทที่สัมพันธ์กับชุมชน โดยให้ ผู้ปกครอง ครู คณะกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน มีการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้กับครูในโรงเรียนเป็นอย่างดีครู อาจารย์โรงเรียนเอกชนส่วนมากจบวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและต่ำกว่า ปริญญาตรีมีจำนวนน้อย ด้านการสอนและจัดทำสื่อ ครูอาจารย์ส่วนมากมีประสบการณ์การสอนและจัดทำสื่อ ตลอดจนการผลิตสื่อขึ้นมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งทางโรงเรียนให้การสนับสนุนและให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนการสอน พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและครู อาจารย์ด้วย

ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนสามารถจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก

มีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้ ผู้จัดการหรือเจ้าของมีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ มีความตั้งใจจริงในการจัดการศึกษา เพื่อสนองความต้องการของชุมชน โรงเรียนสามารถคัดเลือกครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนและได้รับการพัฒนาเป็นประจำทุกปีและที่สำคัญคือ ความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนอย่างดียิ่ง

ด้านงบประมาณ โรงเรียนมีกำลังในการจัดซื้อจัดจ้างสูงมาก เนื่องจากความพร้อมด้านการเงินของผู้จัดการหรือเจ้าของโรงเรียน และสามารถจัดเก็บค่าเล่าเรียนได้เป็นจำนวนมาก โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนจึงบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านระบบบริหารและวิธีการบริหาร ทุกโรงเรียนมีการชี้แจงนโยบาย และวัตถุประสงค์ให้บุคลากรทุกคนทราบ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการวางแผนการปฏิบัติงาน การปรับปรุงพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน สำหรับการจัดการระบบงาน และการบังคับบัญชาโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดการระบบการบังคับบัญชาไว้อย่างชัดเจน มีการมอบอำนาจและตัดสินใจในการพิจารณาในรูปของคณะกรรมการซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะฟังความคิดเห็นจากคณะกรรมการ และคณะกรรมการ โดยยึดกฎระเบียบจรรยาบรรณของครูเป็นหลัก การติดตามประเมินผลจะมอบหมายให้คณะกรรมการรับผิดชอบ หัวหน้าฝ่ายวิชาเป็นผู้รับผิดชอบ และประเมินผลเป็นระยะๆ ทั้งการปฏิบัติงานของคณะครู อาจารย์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของนักเรียนและชุมชน สถานภาพของผู้ปกครองทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมส่วนใหญ่ ผู้ปกครองมีรายได้สูงและมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ดี และดีมาก ความสนใจ และความร่วมมือของผู้ปกครองชุมชน เกี่ยวกับการเรียนการสอนทุกโรงเรียนผู้ปกครองให้ความสนใจ และร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างมาก และชุมชนก็มีส่วนร่วมในการมีบทบาทให้บริการโรงเรียนพอสมควร การคมนาคมสะดวกมากมีรถประจำทางและรถรับส่งนักเรียน และผู้ปกครอง มีรถส่วนตัวมาส่ง โรงเรียนไม่มีปัญหาเรื่องการคมนาคมไฟฟ้า ค่านิยม ผู้ปกครองมุ่งให้บุตร หลาน เรียนสูง ๆ เน้นการสอบเข้ามหาวิทยาลัย เน้นการแข่งขัน วัตถุนิยม

ส่วนสุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2531) ได้ศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในชนบทภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 โรงเรียน พบว่า บัณฑิต 6 กลุ่มที่มีผลต่อการจัดการศึกษา ได้แก่

บัณฑิตด้านการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การวางมาตรการนิเทศ ประสิทธิภาพในการนิเทศ การจัดส่งอุปกรณ์ ความเพียงพอของอุปกรณ์ บทบาทผู้บริหารอำเภอ การพิจารณาความดีความชอบ บัณฑิตทางด้านผู้บริหารโรงเรียน ประกอบด้วยทักษะในความสามารถทางวิชาการกับการวางแผน การติดตามการปฏิบัติงานของครู ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ประสบการณ์วุฒิและระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง

บัณฑิตด้านครูผู้สอน ประกอบด้วยวุฒิ ประสบการณ์ วัย เพศ เหตุผลในการเลือกอาชีพครู ทักษะติดต่ออาชีพครูปริมาณงานในความรับผิดชอบ ทักษะในการสอน ขวัญและกำลังใจ การใช้เวลา ความสัมพันธ์กับผู้อื่น

บัณฑิตด้านชุมชน ประกอบด้วย ความเจริญแบบเมือง ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียน บัณฑิตด้านผู้ปกครองและนักเรียน ประกอบด้วย การใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ทักษะติดต่อการศึกษา และอนาคตของบุตร ลักษณะการประกอบอาชีพ แบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจ ความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ และการควบคุมความประพฤติบุตรบัณฑิตด้านนักเรียน ประกอบด้วย พื้นความรู้เดิม การทำการบ้าน การขาดเรียน บัณฑิตด้านการเรียนการสอนและการวัดผลประกอบด้วย ความพร้อมและความสนใจ ของครูในการสอน วิธีสอน การใช้เวลาในการสอนและการนำหลักการวัดผลไปปฏิบัติ

สำหรับ นพวรรณ ศรีเกษมมาส (2534, หน้า ข) ได้ศึกษาคณะลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของจังหวัดชัยภูมิ พบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องในองค์ประกอบต่าง ๆ ที่นำไปสู่คุณภาพของผลผลิตของการประถมศึกษา คือ บัณฑิตด้านการบริหาร ได้แก่ ความรับผิดชอบเอาใจใส่ของผู้บริหาร มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร เทคนิคการบริหารที่ต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน มีการมอบหมายงานให้ครูทุกคนทำตามความสามารถ การติดตามควบคุมกำกับการทำงานของครู บัณฑิตด้านครู ได้แก่ ความเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ขวัญและกำลังใจ มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องของหลักสูตรและการสอน มีความยินดีและเต็มใจทำงานนอกเหนือหน้าที่

การสอน ปัจจัยด้านการสอน ได้แก่ มีการเตรียมการสอนมีวิธีสอนที่เหมาะสมมีการสอนซ่อมเสริม นักเรียนสม่ำเสมอ มีการวัดผลตามจุดประสงค์และระยะเวลาที่กำหนด ปัจจัยด้านสื่อ ได้แก่ มีการใช้สื่อการสอนสม่ำเสมอมีหนังสือเพิ่มเติมให้นักเรียนค้นคว้าอย่างเพียงพอ มีห้องสมุดเป็นสัดส่วน ผู้บริหารให้การสนับสนุนในการจัดทำสื่อ ปัจจัยด้านชุมชนและนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองเห็น ความสำคัญของการศึกษา กวดขันเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตรหลานและนักเรียน อัตราการ ขาดเรียนน้อย

การศึกษาของ พรพรรณ คำเพ็ง (2534) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เทศบาล พบว่า ด้านการวางแผน มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา วางแผนกำหนดแนวทางในการ ประเมินผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุน มีการจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ให้ครู จัดสรรงบประมาณการผลิตสื่อให้โรงเรียนโดยเฉพาะ ด้านการดำเนินการตามนโยบาย มี การแข่งขันทางวิชาการของนักเรียน จัดประกวดนักเรียนที่มีความประพฤติดี จัดให้มีการตรวจ สุภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมมือกับประชาชนในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น และ จัดบริการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนและ เยาวชนทั่วไป

ในขณะที่ บุญส่ง นิลแก้ว (2535, หน้า ๖) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มี ขนาดและสถานที่ตั้งต่างกันมีลักษณะใกล้เคียงกันมากมีเพียงบางประการที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ครู ในโรงเรียนมักได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานสอนและงานอื่นๆ อีก ครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรม ทางวิชาการมากกว่าเข้าอบรมทางด้านหลักสูตร การจัดครูประจำชั้นมี 3 รูปแบบ คือ ครูประจำชั้น เปลี่ยนชั้นรับผิดชอบแต่ละปี และครูติดตามนักเรียนขึ้นมาจากชั้นก่อนในเรื่องของการจัดการเรียน การสอนส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะสอนครบทุกชั้นตอน ในด้านบริหารได้บริหารโรงเรียนด้วยวิธีการจัดตั้ง คณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานวางแผนโรงเรียน ให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดอันดับ ความสำคัญของปัญหาในโรงเรียนแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอ โดยพยายามมอบหมายให้ครูได้ทำงาน ตรงความรู้ความสามารถ อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมกับการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นยังไม่มี มากนัก ส่วนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและชุมชนนั้น ส่วนใหญ่ได้ให้การศึกษากับ นักเรียนเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม โดยทางอ้อมในลักษณะการให้ความรู้ที่เป็นการเสริมบทเรียน

การแนะนำส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ชุมชนและครูเองได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยเป็น บางครั้ง ส่วนทางด้านอาชีพต่างๆ ในท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงไปก็คือ อาชีพหัตถกรรมและการจัดการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพยังดำเนินการไม่เพียงพอ ดังนั้นผลกระทบของการจัดการศึกษาพิจารณาได้จากที่ทำให้ผู้จบการศึกษา เป็นคนที่มีความรู้ใน สายตาของคนในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองยอมรับว่า การเปลี่ยนแปลงที่ดีต่าง ๆ ในตัวเด็ก เป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนในโรงเรียนมากกว่าจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และผู้ปกครองมี ความพอใจในการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่และความประพฤติของเด็กที่จบการศึกษาในชั้นประถม ศึกษานี้ที่ 6

สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอน ศุภลักษณ์ คูหาทอง และพงศ์พิศ ทะคง (2524, หน้า 4-5) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 9 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการเรียนการสอนมีปัญหาเกี่ยวกับตัวครูผู้สอนไม่ศึกษาเด็กที่เป็นปัญหา และครูขาดความกระตือรือร้นในการสอนเป็นปัญหามากที่สุด ที่เป็นปัญหาพอประมาณคือ ครูไม่ เต็มใจสอน ครูไม่มีเวลาตรวจผลงานนักเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ครู จำนวนชั่วโมงของครู แต่ละคนมากเกินไปเป็นปัญหามากที่สุด ที่เป็นปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาการจัดครู ใช้ครูไม่ตรง ความสามารถปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนคือ นักเรียนไม่มีเป้าหมายในอนาคต มีพื้นความรู้ไม่เหมาะสม กับชั้นเรียน ขาดความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ปัญหาหนักมากที่สุดคือ โรงเรียนจัด แผนการสอน ไม่สนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง มีห้องปฏิบัติไม่เพียงพอ จัดหาวัสดุการเรียนการสอนไม่เพียงพอ รองลงไปได้แก่ การใช้และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ไม่มี ประสิทธิภาพ ขาดการนิเทศภายในทางด้านวิชาการ ไม่ค่อยส่งเสริมให้นักเรียน ค้นคว้าความรู้ จากห้องสมุด ปัญหาเกี่ยวกับทักษะของครูเน้นเนื้อหาวิชาการมากกว่ากระบวนการเรียนการสอน ขาดความรู้ในการผลิตและใช้อุปกรณ์ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร จักรพงษ์ ทัพขวา (2531, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการพัฒนาบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 9 ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครู อาจารย์มีความเห็นสอดคล้องกันว่าบทบาทในการพัฒนาที่ปฏิบัติจริงในระดับมากได้แก่ การสนับสนุน ให้ศึกษาต่อการประชุมการมอบหมายงานพิเศษ ส่วนการฝึกอบรมระยะสั้น การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การศึกษางานไม่พร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน การระดมความคิด การจัดทัศนศึกษาและดูงาน การปฐมนิเทศบุคลากรบรรจุนิเทศใหม่ และการหมุนเวียนของตำแหน่ง ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ในด้านควรปฏิบัติทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรปฏิบัติในระดับมาก ด้านปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาบุคลากร คือการขาดงบประมาณ และธวัช หมื่นศรีชัย (2537, หน้าบทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับความนิยมนมาก สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับความนิยมนมากดำเนินการ ได้แก่ การจัดโครงสร้างการบริหารงาน การจัดทำแผนงานและโครงการ การพัฒนาบุคลากร การควบคุมและตรวจสอบการรับจ่ายเงินบำรุงการศึกษา การจัดทำงานสารบรรณ พัสดุ และหลักฐานการปฏิบัติงาน การจัดทำระเบียบ แนวปฏิบัติ และแผนการสอน รายวิชา สนับสนุนให้มีโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมความประพฤติและวินัย ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนสิ่งที่โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้รับความนิยมนมาก ควรจัดให้มีหรือปรับปรุงแก้ไขได้แก่ การกำหนดแผนงานและสเนเทศ การบำรุงขวัญ การพัฒนาบุคลากร การรับรู้และความเข้าใจงาน อุดมการ การปรับปรุงวิธีสอน ความร่วมมือในงานปกครอง การมีแผนงานเกี่ยวกับการบริการและ ชุมชนสัมพันธ์

นอกจากนี้ สัมฤทธิ์ วิรัตน์ตะนะ (2537, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในด้านความพร้อมของทรัพยากรและคุณภาพในการจัดการศึกษา กลุ่มประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 12 ทั้ง 7 จังหวัด จำนวน 158 โรงเรียน โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียนทำการคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการประเมินจำนวน 132 โรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว ผลการศึกษาพบว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านการที่มีการปฏิบัติได้ในระดับที่ปรากฏสม่ำเสมอ มี 12 ด้าน คือ ด้านสถานศึกษามีปรัชญา เป็นเป้าหมาย ความเชื่อ คติพจน์ หรือคำขวัญเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีบุคลากรที่มีคุณภาพในการที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

มีการจัดชั้นและจัดกลุ่มวิชา เลือกสนองต่อความต้องการของผู้เรียนกำหนดไว้พอเพียงในการดำเนินการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ด้านความเชื่อ ความนิยม ตลอดจนบุคลิกลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานได้สำเร็จ มีหลักสูตรและจัดประสบการณ์ที่ทำให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมของเขา มีความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ความเข้าใจ และซาบซึ้งในตนเองและผู้อื่น มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพียงพอเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีแผนการสอนที่ทำให้ได้ผลในการดำเนินงาน คือ นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ปรารถนา มีผู้บริหารที่มีคุณวุฒิสูงและปฏิบัติงานเต็มเวลา ด้านสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเอื้ออำนวยและมุ่งเน้นที่มีความสามารถและคุณค่าของแต่ละบุคคล และด้านการวัดและประเมินผลนักเรียนอาศัย จุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตรเป็นพื้นฐานมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติได้ในระดับที่ปรากฏสม่ำเสมอเป็นส่วนใหญ่ มี 5 ด้านคือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความสามารถในการนำสถานศึกษาของตนสู่เป้าหมายที่วางไว้ ครอบคลุมแผนและจัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา สถานศึกษามีแผนในการติดตาม ประเมิน นิเทศการใช้หลักสูตรนักเรียน คุณค่าการเรียนรู้ และการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลปรับปรุงโครงการของสถานศึกษา

สำหรับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติได้ในระดับที่มีปรากฏสม่ำเสมอ เป็นส่วนน้อยมี 1 ด้าน คือ สถานศึกษามีและใช้หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดการเรียนการสอนมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติได้ในระดับที่ปรากฏบ้างมี 2 ด้าน คือ สถานศึกษามีวิธีการติดตามและประเมินผลงานของครูอย่างเป็นระบบและยุติธรรม และด้านมีวิธีติดตามและประเมินผลงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ส่วนการศึกษาที่เกี่ยวกับโรงเรียนกับชุมชนของ สวาท พลายแก้ว และสุพจน์ แสงเงิน (อ้างใน วารสารวิจัยการศึกษา, 2532, หน้า 89-90) ได้ทำการศึกษาเชิงคุณลักษณะธรรมชาติเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยในด้านปัจจัยทางด้านชุมชนพบว่าปัจจัยเกี่ยวกับชุมชนที่ส่งผลต่อคุณภาพประการหนึ่งคือ การที่ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการเรียน ของนักเรียน เช่น ผู้ปกครองเห็นว่าการศึกษาของบุตรหลานเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ เมื่อนักเรียนจบแล้วสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ตรงกันข้ามกับ

สภาพที่เป็นอุปสรรคต่อคุณภาพการศึกษาของบุตรหลาน คือการที่ผู้ปกครองเห็นว่าฐานะไม่ดี เรียนไปก็ไม่สามารถให้ลูกหลานเรียนต่อระดับสูงขึ้นไป บางรายต้องการให้บุตรหลานช่วยทำงานหารายได้ให้ครอบครัว บางครั้งต้องการให้ลูกหลานหยุดเรียน เพราะต้องการอาศัยแรงงานเด็กในการทำงานบ้านเลี้ยงน้อง เป็นต้น จึงเป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้ปกครองเห็นประโยชน์ของการเรียนของลูกหลานเขาให้ได้ การเยี่ยมบ้านมักเรียนเพื่อสัมผัสกับสภาพฐานะครอบครัวของนักเรียนเป็นกิจกรรมที่พึงทำอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้โรงเรียนได้รู้ถึงฐานะความเป็นอยู่ของผู้ปกครอง อย่างแท้จริง และสามารถแจกอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า อาหารซึ่งเป็นบริการของทางราชการได้ถูกต้องอันจะเป็นการช่วยให้ผู้ปกครองเห็นประโยชน์การเรียนของบุตรหลานได้ทางหนึ่ง

ลักษณะที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาอีกประการหนึ่ง คือ การที่ผู้ปกครองนักเรียนให้ความช่วยเหลือในกิจการของโรงเรียน จากข้อมูลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและครูโรงเรียนมีเรื่องขอความร่วมมือในด้านใดชุมชนก็จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเสมอ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจง งานต่าง ๆ ของทางโรงเรียนเป็นประจำทุกปี ทำให้โรงเรียนและผู้ปกครองร่วมมือกันแก้ปัญหาการเรียนของลูกหลานอย่างใกล้ชิด จึงเป็นข้อคิดที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนแก่ผู้ปกครองอย่างถูกต้อง ว่าผลการเรียนของลูกหลานจะดีได้ไม่ใช่เป็นเรื่องของทางโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว หากต้องอาศัยการช่วยเหลือสนับสนุนจาก ผู้ปกครองอีกทางหนึ่งด้วย

ในการจัดการศึกษาที่จะก่อให้เกิดคุณภาพนั้น ต้องมีปัจจัยและแนวทางในการที่จะนำมาปฏิบัติ ซึ่งมีหลาย ๆ ปัจจัยด้วยกันในอันที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งในส่วนของการศึกษาครั้งนี้ก็จะเน้นไปในด้านบุคลากร ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ซึ่งจากการศึกษาของหลายท่านที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการจัดการได้เป็นอย่างดีในทุกๆ ด้าน